

सर्वलक्षणसम्पन्नं महाभुजगवर्चसं । केशपचं वरारोहा गच्छ वामेन पाणिना ।

पद्माक्षी पुण्डरीकाक्षमुपेत्य गजगामिनी । अश्रुपूर्णेक्षणा दीना कृष्णं वचनमब्रवीत् ।

१८०

अयन्ते पुण्डरीकाक्ष दुःशासनकरोद्धतः । स्मर्त्तव्यः सर्वकार्येषु परेषां सन्धिमिच्छतां ।

यदि भीमार्जुनो कृष्ण कृपणौ सन्धिकामौ । पिता मे योत्स्यते वृद्धः सह पुत्रैर्महारथैः ।

पञ्च चैव महावीर्याः पुत्रा मे मधुसूदन । अभिमन्युं पुरस्कृत्य योत्स्यन्ते कुरुभिः सह ।

दुःशासनभुजं श्यामं संक्लिन्नं पाण्डुगुण्डितं । यद्यहन्तु न पश्यामि का शान्तिर्हृदयस्य मे ।

त्रयोदश हि वर्षाणि प्रतीचन्त्या गतानि मे । निधाय हृदये मन्युं प्रदीप्तमिव पावकं ।

१८१

विदीर्यते मे हृदयं भीमवाक्शल्यपीडितं । योऽयमद्य महाबाहुर्धर्ममेवानुपश्यति ।

इत्युक्त्वा वाष्पसङ्गेन कण्ठेनायतलोचना । रुरोद कृष्णः सोत्कम्पं सखनं वाष्पगद्गदं ।

स्तनौ पीनायतश्रोणौ सहितावमिवर्षती । द्रवीभूतमिवात्युष्णं मुञ्चती वारि नेत्रजं ।

तामुवाच महाबाहुः केशवः परिसन्त्वयन् । अचिरात् द्रव्यसे कृष्णे रुदतीर्भरतस्त्रियः ।

एवं ता भीरु रोत्स्यन्ति निहतज्ञातिबान्धवाः । हतमित्रा हतबला येषां क्रुद्धाऽसि भामिनि ।

१८२

अहञ्च तत् करिष्यामि भीमार्जुनयमैः सह । युधिष्ठिरनियोगेन दैवाच्च विधिनिर्मितात् ।

धार्तराष्ट्राः कालपक्वा न चेत् शृण्वन्ति मे वचः । श्रेयन्ते निहता भूमौ श्वश्रूगालादनीकताः ।

चलेद्धि हिमवान् शैलो मेदिनी शतधा चलेत् । द्यौः पतेच्च सनचक्रा न मे मोघं वचो भवेत् ।

सत्यं ते प्रतिजानामि कृष्ण वाष्पो निगच्छतां । हतामित्रान् श्रियायुक्तानचिराद् द्रव्यसे पतीन् ।

इति श्रीमहाभारते उद्योगपर्वणि भगवद्गीतापर्वणि श्रीकृष्णवाक्ये एकाशीतोऽध्यायः ॥ ८१ ॥

॥ अर्जुन उवाच ॥ कुरुणामद्य सर्वेषां भवान् सुहृदनुत्तमः । सम्बन्धी दयितो नित्यमुभयोः पक्षयोरपि ।

१८३

पाण्डवैर्धार्तराष्ट्राणां प्रतिपाद्यमनामयं । समर्थः प्रथमञ्चैव कर्तुमर्हसि केशव ।

त्वमितः पुण्डरीकाक्ष सुयोधनममर्षणं । शान्त्यर्थं भारतं ब्रूया यत्तत् वाच्यममित्रहन् ।

त्वया धर्मार्थयुक्तश्चेदुक्तं शिवमनामयं । हितं नादास्यते बालो दिष्टस्य वशमेव्यति ।

॥ श्रीभगवानुवाच ॥ धर्म्यमस्मद्विद्वैव कुरुणा यदनामयं । एष यास्यामि राजानं धृतराष्ट्रमभीक्ष्ण्य ।

॥ वैशम्पायन उवाच ॥ ततो व्यपेते तमसि सूर्ये विमल उद्गते । मैत्रे मुहूर्ते सम्प्राप्ति मृदार्चिषि दिवाकरे ।

१८४

कौमुदे मासि रेवत्या शरदन्ते हिमागमे । स्त्रीतसस्यसुखे काले कल्पः सत्त्ववतां वरः ।

मङ्गल्याः पुष्यनिर्घोषा वाचः शृण्वंश्च सूनृताः । ब्राह्मणानां प्रतीतानामृषीणामिव वासवः ।

कृत्वा पौर्वाहिकं कृत्यं स्नातः शुचिरलङ्कृतः । उपतस्थे विवस्वन्तं पावकञ्च जनार्दनः ।

क्षेमं पुच्छ आलभ्य ब्राह्मणानभिवाद्य च । अग्निं प्रदक्षिणं कृत्वा पश्यन् कल्याणमग्रतः ।

तत्प्रतिज्ञाय वचनं पाण्डवस्य जनार्दनः । शिनेर्नश्वरमासीनमभ्यभाषत सात्यकिं ।

१८५

रथ आरोप्यतां शङ्खचक्रञ्च गदया सह । उपासङ्गाश्च शतैश्च सर्वप्रहरणानि च ।

दुर्योधनो हि दुष्टात्मा कर्णश्च सहसौबलः । न च शत्रुरवज्ञेयो दुर्बलोऽपि बलीयसा ।